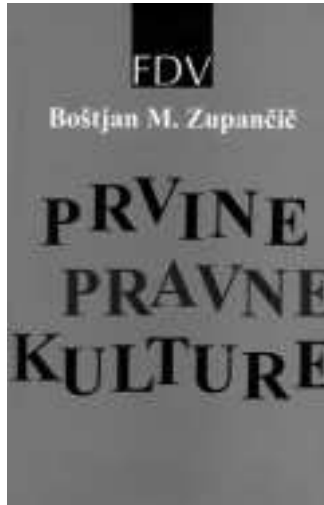

katere od filozofsko-socioloških smeri, čeprav je bil prvotno dogovorjen z Georgeom Devereuxom, da bi ta osvetlil antropološke in psihoanalitične vidike. Ker so različne obveznosti Devereuxu preprečile sodelovanje v knjigi, je Grška homoseksualnost ostala klasično filološko delo. Kot je že iz zapisanega razvidno, pa ne gre za klasično filološko delo v smislu zaprašenega prepisovanja iz starih knjig in komentarjev. Doverjevo delo loči od neplodne klasičnofilološke metode predvsem to, da ne zastavlja le večnega filološkega vprašanja, kaj so različni komentatorji pred njim že napisali o tej temi, ampak se sprašuje, kako je bilo in zakaj je bilo tako.

Knjigi je pridan seznam vaz in spisek muzejev in zbirk, kjer si lahko ogledamo vazne slike, ki so predstavljene na fotografijah in jih Dover izčrpno komentira. Sledi bogata bibliografija, ki navaja na poglobljanje znanja o temi, seznam grških tekstov in dokumentov, seznam grških besed in splošni seznam. Zdi se, da noben podatek v knjigi ne ostaja v zraku, ampak so zabeleženi vsi viri, ki jih lahko poiščemo, preverimo in si jih kako drugače razlagamo.

Knjigo Grška homoseksualnost je kot vir uporabil tudi Michel Foucault v svojem delu Zgodovina seksualnosti. Iz angleščine jo je prevedla Nataša Homar in lahko jo le toplo priporočam v branje.

Darja Šterbenc

Boštjan M. Zupančič

PRVINE PRAVNE KULTURE

Knjižna zbirka Teorija in praksa, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, 1994, 313 str.

Po knjigah Bitje in hrepenenje (1989), Pravo in prav (1990) in Od blaznosti do blagoslova (1992) Zupančič nadaljuje svoj literarni opus, ki sega od razlage človekove biti na eni do zgodovinskosocialnih problemov na drugi strani. Tudi v delu, ki je pred nami tokrat, se Zupančič skozi formo eseja loteva tako širokega spektra problemov, da sam naslov dela zajema večjemu njihovo težišče, nikakor pa ne celotnega tematskega okvira. Z izrazito pravniško izkušnjo skuša avtor osvetliti nekatere probleme sodobne družbe in prava ter se z analizo temeljnih jamstev kazenskega postopka loteva kočljivega odnosa med pravom in vrednotami, odnosa med pravno in dejansko enakostjo. Zupančič je kot pravni strokovnjak postavil doktrino o pravnosti kazenskega procesa, katere izhodišče postulira funkcijo prava kot

nadomestka za uporabo sile pri razreševanju sporov. Čeprav je od leta 1993 tudi ustavni sodnik, pa njegova doktrina pri pravnikih v Sloveniji ni našla na plodna tla.

Najpomembnejši kontekst za razumevanje Zupančičeve pravno-politične nazorske usmeritve, s katero je njegovo delo vseskozi prežeto, je njegova metafizična izkušnja Biti, do katere se je dokopal skozi študij psihoanalize na Ecole de Criminologie na montrealški univerzi. Ta študij ga je pripeljal do spoznanja, da prvinski in za našo družbo najbolj uničujoči impulzi prihajajo iz subjektivnih nevrotičnih hotenj, politika, pravo in družbene institucije nasploh pa pri tem zavzemajo šele izvedeno, drugotno vlogo.

Njegov pristop k omenjeni problematiki se na formalni ravni odvija skozi analizo liberalizma kot sleherne pravne države, kljub temu pa njegovo pisanje močno presega suhoparno stereotipnost običajnih teoretskih analiz. Njegova izvajanja so prežeta z duhom svetovljanske lucidnosti, ki suvereno prebija okvire med posameznimi družboslovnimi vedami, kar daje delu v vseh pogledih še dodatno razsežnost.

Zupančičeva težnja po čimbolj vsestranski osvetlitvi razmerij med družbo in državo je nabita tako z zgodovinskim razumevanjem pojma svobode kot z njegovo razlago razmerja med Bitjo in Ničem. Vprašanja slednjih dveh, po svoji naravi tipičnih eksistencial(istič)nih kategorij se loteva skozi kritiko Camusovega L' homme révolté, kjer že na začetku opozori, da so "Na koncu ... vsi družbeni problemi in dileme resnični samo toliko, kolikor se izrazijo v individualni zavesti" (str. 242). S to trditvijo se Zupančič obrne iz obravnave svobode kot družbene kategorije v obravnavo le-te kot čistega eksistencialnega občutja. Njegova izvajanja temeljijo na trditvi, da je "eksistencializem ... frustrirana predstopnja metafizike" (str. 247), nadgradnja te

trditve pa že dobiva nekatere poteze metafizičnega diskurza. Občutenje Niča – v eksistencialistični literaturi pogosto imenovanega absurd – je posledica razpada Ega, le-ta pa je temeljni pogoj Biti kot sinteza, ki presega vir absurda, antinomijo med univerzalnim in partikularnim. Na tej točki "ponotranjanja" človekove svobode kot take se postavlja vprašanje, kakšno vlogo naj bi pri vsem tem sploh odigrale različne družbene institucije – od vzgojnih do represivnih. Če je prvi pogoj civiliziranosti mirno reševanje sporov (in je obstoj prava potemtakem izraz pomanjkanja pravne kulture), je "pravna kultura ... splet vrednot, ki zadevajo obnašanje ljudi, pravnih institucij v sporih in potencialno spornih ... situacijah" (str. 35). Kolikor ta formulacija postavlja pravo v ospredje pravne kulture na podlagi zagotavljanja pravne svobode posameznikov, pa iz prej povedanega lahko ugotovimo, da na področju posameznikove eksistence oz. iz nje izhajajoče občutje svobode pravo (in tudi druge institucije) izgubijo večino svoje moči, ki jim jo zagotavlja legitimnost na področju kolektivnega.

Svoje delo Zupančič konča s poglavjem "Eros in ustvarjalnost", kjer ugotavlja, da je energija, porabljena za vzpostavitev zadovoljive osnovnih materialnih potreb v večini družb poskala Hrepenenje, ki naj bi mu vse to odrekanje pravzaprav služilo in zadostilo. Iz tega izpelje radikalno trditve, da kolektivna igra v resnici ne vodi nikamor in da je edini izhod iz začaranega kroga neukročeno kot Eros, eksistenca, ki proizvaja nasledke lastne osvobojenosti. S to ugotovitvijo se ponovno vračamo na začetek, tj. k vprašanju, kako zagotoviti pogoje, ki omogočajo takšno življenjsko držo, obenem pa tudi k vprašanju, v kolikšni meri lahko to dilemo sploh razrešimo na ta način.

Drugače rečeno: ponovni kritični razmislek o temeljnih premisah

možnosti človekove svobode nam lahko močno omaje pomembnost vloge družbenih institucij, ki jim jih je pri tej problematiki pripisovalo tradicionalno družboslovje.

Primož Oberžan

Howard Gardner

**RAZSEŽNOSTI UMA –
TEORIJA O VEČ
INTELIGENCAH**

**Založba Tangram; Zbirka
naravno učenje, Ljubljana
1995;
468 strani, 5.300 SIT**

Colin Rose in Luise Goll

**UMETNOST UČENJA –
KOMPLET UČBENIKA
IN DVEH
PRIROČNIKOV, TREH
AUDIO IN ENE VIDEO
KASETE**

**Založba Tangram; Zbirka
naravno učenje, Ljubljana
1993;
226+64+32 strani,
10.400 SIT**

Kot pravi Howard Gardner v uvodu ob deseti obletnici prve izdaje *Razsežnosti uma* (prvič izšla leta 1983 v Cambridgeu, drugič leta 1993, v slovenskem prevodu pa lani), je v knjigi videl predvsem prispevek k razvojni psihologiji in širše k vedam o vedenju in spoznavanju. "Želel sem razširiti pojmovanje inteligence, tako da bi vključevalo ne le rezultate testov na papirju, marveč tudi vedenje o človeških možganih in posluš za raznolikost človeških kultur."

V drugi izdaji je Gardner delno dopolnil glavne teme iz prve izdaje, pokazal je, kje je mesto teorije o več inteligencah v zgodovini preučevanja inteligence, prvotne izsledke je povezal z novjšim delom in odgovoril na nekatere najpomembnejše kritike njegove teorije. Medtem ko je v prvi izdaji inteligenco postavljaj mnogo bolj v glavo posameznika, sedaj poudarja, da inteligenco v veliki meri določajo